

MODELARI

La ficció privada

ISIDRE GRAU

A més d'elaborar uns començaments modèlics, Jaume Cabré és dels escriptors que sol pensar en el seu ofici, alhora que el viu —és a dir, l'alimenta— des de tres manifestacions artístiques principals: la literària, la musical i la plàstica. Fruit d'aquest metabolisme constant, l'any 1999 va publicar l'assaig *El sentit de la ficció* (Editorial Proa), on sintetitza els batecs d'una respiració literària d'ampli espectre.

El llibre és interessant —com ho solen ser tots els dels escriptors que exposen la seva veritat i el seu codi d'actuació— per a aquells que es plantegen el sentit de l'escriptura i necessiten trobar

miralls de referència, no tant per calcar-los com per definir el d'ús personal, pel mètode del contrast.

Tal com apunta el subtítol, *Itinerari privat*, Cabré tracta de personalitzar la ruta de l'escriptura —amb les parts tòpiques que sol respectar qual-sevol que vulgui explicar-se el procés literari—, començant per les motivacions íntimes, els referents de partida i la sensibilitat per l'idioma, i anant a parar al que ell anomena "qüestions de cuina", amb el repàs de les argücies tècniques, com ara la manera d'arrencar, la versemblança, l'argument, el sentit del temps, les estructures, el punt de vista i la força de l'estil. El volum es completa

amb les 24 pàgines del *Quatern de bitàcola* que dedica a la condició de guionista de la sèrie televisiva *Estació d'enllaç*, la seva altra manera d'explicar històries.

D'entrada, es declara fill literari dels contes d'Andrei Platonov, de qui va aprendre que es pot parlar de dues coses a la vegada, que es poden emetre silencis i que es pot mostrar el sentiment nu. Com a conseqüència, ara declara: "El llenguatge literari es genera gràcies a l'equívoc existent entre la realitat i el desig. Crec que la plena comprensió de la vida i l'existència (si és possible), la serenitat absoluta (si existeix), invaliden la possibilitat de fer literatura. La persona serena

simplement (simplement!) viu. L'art és, entre altres coses, la corroboració de la insatisfacció humana. És la recerca lliure de la felicitat".

Em semblen particular-

*L'escriptor
Jaume Cabré
es declara
fill literari
dels contes
de l'autor
rus Andrei
Platonov*

ment oportunes les tres teories que manleva de Gaston Laforgue (Perpinyà, 1847 - París, 1943), exposades a *Maximes épigrammatiques et théories littéraires*, ja que constitueixen un punt de partida útil per comprendre el relat modern i practicar-lo. Segons la *Teoria de la mirada indirecta*, "el novel·lista que vol mantenir (o arribar a) la disposició d'anar més enllà de la realitat aparent de les coses no pot ser explícit; no pot mostrar les cartes, no pot ensenyar el llautó ni caure en el pamflet sinó que ha d'aprendre a interioritzar el món i dir veritats necessàries; ha de buscar el silenci interior per escoltar o reconèixer les veus, el seu to i ritme i la manera com volen ser materialitzades en paraules".

La *Teoria de les ànimes* sosté que "el novel·lista no dona vida a una història i uns personatges escrits fins que no els injecta ànima, emocions, contradiccions, recels, secrets, atmosferes, antelacions, desitjos...", i això ho aconsegueix pel fenomen espiritual i inexplicable de l'estil, basat en un ús concret del llenguatge. I la *Teoria de la Weltanschauung del gat* ens recorda que tots els gats de l'Univers actuen de la mateixa manera i no valoren gens allò de la distància mínima entre dos punts. De la mateixa manera, el novel·lista no fa servir la línia recta per anar des de les intencions, just insinua, al seu veritable objectiu final.

Qui hagi llegit les novel·les i els relats de Jaume Cabré estarà d'acord que ha assimilat "la mil·lenària traïdoria del gat". I que fins i tot està fet allò que en solem dir un gat vell.

PARLEM-NE

Fa uns quants dies el Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona va organitzar la I Jornada sobre Comunicació Mediatitzada per Ordinador en Català. La factòtum era Marta Torres, una jove promesa d'aquest terreny, que hi va convidar una primeríssima espasa, Susan Herring, de la Universitat de Bloomington. Herring va situar l'afer en el punt més seriós de la lingüística: es tracta d'un novíssim, multidisciplinari, objecte d'estudi; i totes les altres intervencions van convèncer els assistents de l'interès i la importància d'aquest objecte, anomenat *ADMO* 'anàlisi del discurs mediatitzat per ordinador'. (¿Mediatitzat o mediat?, va replicar un ponent. I aquest és un dels aspectes de la qüestió, la interminable terminologia generada: *xat*, *web*, *xip*, *espai electrònic* o *virtual*, *emoticona*, *mitjans sociotècnics*, *ciberespai*, *internauta*, *navegar*, *portal*, *clicar*, *terminòtica*... Softcatalà ha elaborat un re-

L'ordinador, retorn a l'oralitat

JOAN SOLÀ

cull de 1.300 termes.)

No es pot discutir la importància, progressiva, d'aquest camp immens. Mirin, avui amb l'ordinador es pot accedir a: correu electrònic, xat (o IRC 'Internet Relay Chat'), ICQ, pàgines web, catàlegs de biblioteques, enciclopèdies completes, música, cercadors, llistes d'usuaris i fòrums de debat (com ara *Ciberdones*, *Internauta* i *Zèfir*), etcètera. I demà al matí hi haurà pel·lícules i altres meravelles. Els usuaris creixen en proporció geomètrica. I per al català és un gran estímul i una positiva esperança: hi ha 443.000 pàgines web en aquesta llengua (ocupem el 19è lloc mundial i el 15è per nombre de parlants). Deu fer quinze o vint anys un amic

em va dir: tu i jo som massa joves per deixar-nos perdre aquest tren, i som massa grans per poder-lo atrapar. Ara entendran, lectors, per què no em perdo congressos com aquest. Produeix una gran satisfacció de veure que els catalans estem atents i som ben actius davant novetats revolucionàries com aquesta. El diari electrònic *VilaWeb*, per exemple, ha esdevingut un ric portal de referència.

Els recursos posats en joc per l'electrònica són revolucionaris fonamentalment des del punt de vista de la informació, que és el primer motor de l'economia mundial, fins i tot per davant de l'energia. Informació en tots els sentits: des d'ofertes d'hotels fins a

universitats virtuals (com la nostra UOC), passant pels jocs i l'aprenentatge de llengües. Un dels aspectes més decisius és la democratització d'aquesta informació: tothom en pot rebre i en pot donar a un preu cada cop més baix i a una velocitat cada cop més alta.

Des del punt de vista lingüístic, es tracta, en definitiva, de comunicació, i com a tal pot i ha de ser objecte d'estudi. Cal veure quines característiques té, què hi representa i com es produeix la interacció, la retroalimentació, etcètera; quins tipus d'escriptura i de missatges hi podem distingir, com hi funcionen els contextos no lingüístics (socials, institucionals, culturals, tecnològics); quines són les regles de joc; etcètera. Hi podem prac-

ticar anàlisis de la grafia, del lèxic, de la sintaxi, del discurs i d'aspectes socials.

És l'eterna necessitat de les persones de comunicar-nos; però amb aquesta tecnologia s'aconsegueix, amb mitjans escrits, una comunicació gairebé oral, per la immediatesa dels missatges, per la possibilitat d'interacció dels participants, per la relaxació de formes que s'ha imposat en aquests terrenys. A part d'això, i a diferència de la conversa oral, els missatges poden romandre tant de temps com es vulgui, es poden tornar a consultar, etcètera. En fi: possibilitat d'obertura a múltiples interessos, persones i països, sense fronteres. Dijous que ve els en donaré detalls més concrets.